

Universal Xalqaro Ilmiy Jurnal

Jurnalning bosh sahifasi: <https://universaljurnal.uz>

Universal International Scientific
Journal

e-ISSN: [3060-4540 \(online\)](https://universaljurnal.uz)

Year: 2025 Issue: 2 Volume: 2

Published: 3.02.2025
<https://universaljurnal.uz>

International indexes

GOOGLE SCHOLAR

CROSSREF (OAK BAZA)

ZENODO

OPEN AIRE

EUROPUB

RESEARCHGATE (OAK BAZA)

SJIF

YOSHLARNING MA'NAVIYAT DUNYOQARASHINI RIVOJLANTIRISHDA UZLUKSIZ TA'LIM JARAYONLARINING O'RNI (RIVOJLANGAN DAVLATLAR TAJRIBASI MISOLIDA)

Ergashbayev Shohbozbek Oybek o'g'li

Namangan davlat pedagogika instituti

Uzbekistan

ergashbayevshohbozbek2@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0007-1884-8949>

Annotatsiya: Bugungi rivojlanayotgan davrda yoshlarning ma'naviy dunyoqarashni shakllantirish va rivojlantirish jarayonida uzluksiz ta'lim tizimining o'rni beqiyosdir. Ushbu maqolada rivojlangan davlatlar tajribasi asosida ta'lim jarayonlari orqali yoshlarning axloqiy, estetik, madaniy va ijtimoiy qadriyatlarini o'zlashtirish mexanizmlari o'rganiladi. Shuningdek, uzluksiz ta'limning samarali metodlari, innovatsion yondashuvlari va ularning yoshlar ma'naviy kamolotiga ta'siri ko'rib chiqiladi. Maqolada xalqaro tajribani tahlil qilish orqali O'zbekiston ta'lim tizimi uchun foydali bo'ladigan tavsiyalar ishlab chiqiladi.

Kalit so'zlar: Uzluksiz ta'lim, ma'naviy dunyoqarash, yoshlar tarbiyasi, rivojlangan davlatlar tajribasi, innovatsion metodlar, ma'naviy qadriyatlar, ma'naviy qadriyatlar, ijtimoiy rivojlanish.

Аннотация: В современную развивающуюся эпоху роль системы непрерывного образования в процессе формирования и развития духовного мировоззрения молодежи бесподобна. В данной статье на основе опыта развитых стран изучаются механизмы приобретения моральных,

эстетических, культурных и социальных ценностей молодёжи через образовательные процессы. Также рассмотрены эффективные методы непрерывного образования, инновационные подходы и их влияние на духовную зрелость молодежи. В статье разрабатываются рекомендации, которые будут полезны для системы образования Узбекистана посредством анализа международного опыта.

Ключевые слова: Непрерывное образование, духовное мировоззрение, образование молодежи, опыт развитых стран, инновационные методы, духовные ценности, система образования, социальное развитие.

Abstract: In today's developing era, the role of the continuing education system in the process of forming and developing the spiritual worldview of young people is incomparable. This article, based on the experience of developed countries, studies the mechanisms of assimilation of moral, aesthetic, cultural and social values by young people through educational processes. It also examines effective methods, innovative approaches to continuing education and their impact on the spiritual development of young people. The article develops recommendations that will be useful for the education system of Uzbekistan by analyzing international experience.

Keywords: Continuing education, spiritual worldview, youth education, experience of developed countries, innovative methods, spiritual values, education system, social development .

Language: Uzbek

Citation: Ergashbayev , S. (2025). THE ROLE OF CONTINUOUS EDUCATION PROCESSES IN DEVELOPING THE SPIRITUAL WORLDVIEW OF YOUTH (ON THE EXAMPLE OF THE EXPERIENCE OF DEVELOPED COUNTRIES). Universal International Scientific Journal, 2(2), 3–9. Retrieved from <https://universaljurnal.uz/index.php/jurnal/article/view/1427>

Doi: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14807754>

Google scholar: https://scholar.google.com/scholar?hl=ru&as_sch=012025qYQSHLARNHG=MAXZ7NAVAT-Q1JMYQARASHN-RVJULANTIRSHDA-IDZLJKSZ-TAKZLBN-JARAYONLARNHG-Q1Z7RN-Q28RVO-LANGAH-DALATLJRTLRBAGH-MESQIDAK292mD

KIRISH

Zamonaviy globallashuv dunyo yoshlarning ma'naviy dunyoqarashiga diqqat qaratishga harakat qilish. Ma'naviy tarbiya yosh avlodning axloqiy, estetik va ijtimoiy qadriyatlarni o'zlashtirishida omil bo'lib, jamiyatning shakllanishini tarbiyaga xizmat qiladi. Uzluksiz ta'lim tizimi bu jarayonda asosiy vosita sifatida namoyon bo'ladi. O'zbekiston

Respublikasida uzluksiz ma'naviy-axloqiy tarbiya konsepsiyasi qabul qilingan bo'lib, unda yoshlarning ma'naviy-axloqiy fazilatlarini shakllantirishga alohida e'tibor qaratilgan. Bu konsepsiya yoshlarda Vatanga sadoqat, tashabbuskorlik, irodalilik, mafkuraviy keng dunyoqarash, mehr-oqibat, mas'uliyat hissi, bag'rikenglik, huquqiy madaniyat, yangicha fikrlash kabi muhim fazilatlarni

yoshlikdan bosqichma-bosqich shakllantirishga qaratilgan. Rivojlangan davlatlar tajribasi uzluksiz ta'lim tizimi orqali yoshlarning ma'naviy dunyoqarashini shakllantirishda samarali natijalarga erishish mumkinligini ko'rsatmoqda. Misol uchun, Finlyandiya ta'lim tizimi o'quvchilarning bilim olishlari bilan bir qatorda shaxsiy va ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam berishga katta e'tibor beradi. Natijada Finlyandiya PISA xalqaro reytingida yuqori o'rinlarni egallashda davom etmoqda. Qolaversa, Yaponiya ta'lim tizimi ma'naviy tarbiyaga katta ahamiyat beradi, maktablarda o'quvchilarda insoniylik, hurmat va mas'uliyat kabi qadriyatlarni singdirish maqsadida "axloqiy" darslar o'tkaziladi. Bu yoshlarning jamiyatda munosib o'rin egallashiga xizmat qiladi.

ADABIYOT TAHLILI

Yoshlarning ma'naviy dunyoqarashini yuksaltirishda uzluksiz ta'lim jarayonining o'rni muhim bo'lib, bu borada olib borilayotgan ilmiy izlanishlar, amaliy tajribalar ushbu masalaning dolzarbligini tasdiqlaydi. O'zbekiston Respublikasida 2019-yilda tasdiqlangan "Uzluksiz ma'naviy-axloqiy ta'lim konsepsiyasi" da yosh avlodning ma'naviy-axloqiy fazilatlarini shakllantirishga alohida e'tibor qaratilgan. Mazkur hujjat yoshlarda Vatanga sadoqat, tadbirkorlik, iroda, mafkuraviy immunitet, mehr-oqibat, mas'uliyat, bag'rikenglik, huquqiy madaniyat va innovatsion tafakkur kabi

fazilatlarni bosqichma-bosqich shakllantirishni nazarda tutadi. Xalqaro tadqiqotlar ham yoshlar ma'naviyatini shakllantirishda uzluksiz ta'lim muhimligini tasdiqlaydi. Masalan, Sorbonna deklaratsiyasi (1998), Butunjahon ta'lim forumi (2000), Birlashgan Millatlar Tashkilotining Mingyillik deklaratsiyasi (2000) kabi xalqaro hujjatlarda yoshlarning axloqiy, ijtimoiy va huquqiy jihatdan barkamol bo'lishi zarurligi ta'kidlangan va uni yagona davlat sifatida belgilaydi. ta'lim tizimining asosiy vazifalari. Yoshlarning ma'naviy dunyoqarashini rivojlantirish mavzusida bir qator olimlar ilmiy izlanishlar olib borgan. Xususan A.Sharobiddinovning "Yangilanayotgan O'zbekistonda yoshlar ma'naviyatini shakllantirishda vorislik tamoyillarining o'rni" nomli maqolasida, L.S.Aliqulovning "Talabalarni kasbiy pedagogik ta'lim jarayonida ma'naviy-ma'rifiy tarbiyalashning o'ziga xos xususiyatlari" nomli maqolasida va A.Abdullayevning "Globallashuv jarayonida yoshlarning ma'naviyatini shakllantirishning dolzarb masalalari" nomli asarlari yoshlar ma'naviyatini shakllantirishda vorislik tamoyillarining ahamiyatini tahlil qilib va globallashuv sharoitida yoshlar ma'naviyatini shakllantirishning muhim jihatlari yoritilgan.

METOTOLOGIK QISM

Ushbu tadqiqot yoshlarning ma'naviy dunyoqarashini rivojlantirishda

uzluksiz ta'lim jarayonlarining o'zni va rivojlangan davlatlar tajribasini o'rganishga qaratilgan. Tadqiqot metodlari doirasida quyidagi bosqichlar amalga oshirildi:

1. Nazariy tahlil usuli: Ma'naviy tarbiya va uzluksiz ta'limga oid ilg'or ilmiy adabiyotlar, akademik maqolalar, xalqaro tajriba asosida yaratilgan hujjatlar, qonunchilik asoslari tahlil qilindi. Xususan, UNESCO va OECD hisobotlari, Finlyandiya, Yaponiya va Janubiy Koreya kabi rivojlangan davlatlarning ta'lim tizimi modellaridan foydalanildi. Bu orqali ma'naviy tarbiyani shakllantirishda samarali bo'lgan konsepsiyalar va yondashuvlar aniqlab olindi.

2. Empirik tadqiqot usullari: Sotsiologik so'rovnomalar, strukturaviy va yarim strukturaviy intervyular, shuningdek, kuzatish usullari qo'llanildi. Tadqiqot jarayonida O'zbekistonning turli hududlaridagi 1000 dan ortiq talaba va o'qituvchilar ishtirok etdi. So'rovnomalar orqali yoshlarning ma'naviy qadriyatlari, axloqiy qarashlari va uzluksiz ta'lim jarayonlaridan kutgan natijalari o'rganildi.

3. Statistika tahlil usuli: Olingan empirik ma'lumotlar SPSS va Microsoft Excel dasturlari orqali qayta ishlanib, deskriptiv va inferensial statistik tahlillar amalga oshirildi. Korelyatsion tahlil natijalariga ko'ra, yoshlarning ma'naviy qadriyatlari bilan ta'lim jarayonidagi faol ishtiroki o'rtasida ijobiy bog'lik aniqlandi. Diagrammalar va grafik tahlillar yordamida yoshlarning turli ko'rsatkichlar

bo'yicha ma'naviy rivojlanish darajalari vizual tarzda aks ettirildi.

4. Komparativ tahlil usuli: O'zbekiston va rivojlangan davlatlarning (Finlyandiya, Yaponiya, Janubiy Koreya) ta'lim tizimidagi ma'naviy tarbiya modellarini solishtirish orqali samarali tajribalar tahlil qilindi. Natijada, uzluksiz ta'lim jarayonlarida ma'naviy tarbiyani rivojlantirish bo'yicha ilg'or yondashuvlar va metodologik strategiyalar ishlab chiqildi.

Tadqiqot natijalariga asoslangan bashoratga ko'ra, rivojlangan davlatlarning ilg'or tajribalarini O'zbekiston ta'lim tizimiga joriy etish yoshlarning ijtimoiy faolligi va ma'naviy barqarorligini 30-35% ga oshirish imkonini beradi. Shuningdek, uzluksiz ta'lim jarayonlariga ma'naviy-axloqiy tarbiyaga oid maxsus dasturlar kiritilishi yoshlarning o'ziga bo'lgan ishonchini 25-30% ga oshirishga xizmat qiladi. Olingan statistik ma'lumotlar asosida, ta'lim jarayonida integratsiyalashgan yondashuvlar orqali yoshlarning innovatsion fikrlash darajasini 20% ga oshirish kutilmoqda. Ushbu metodologiya asosida yoshlarning ma'naviy dunyoqarashini rivojlantirish bo'yicha ilmiy asoslangan tavsiyalar ishlab chiqildi va ularning amaliyotga tadbiq etilishi bo'yicha samarali strategiyalar ishlab chiqilishi ko'zda tutilgan.

NATIJALAR

Uzluksiz ta'lim jarayonlari yoshlarning ma'naviy dunyoqarashini shakllantirishda muhim ahamiyatga ega

ekanligi rivojlangan davlatlar tajribasi misolida yaqqol namoyon bo'ladi. shbu mamlakatlarda ta'lim tizimi nafaqat bilim berishga, balki yoshlarning axloqiy va ma'naviy qadriyatlarini rivojlantirishga ham qaratilgan. asalan, Finlyandiya ta'lim tizimi o'quvchilarning tanqidiy fikrlashini, ijtimoiy mas'uliyatini va madaniy ongini rivojlantirishga yo'naltirilgan. ISA (Programme for International Student Assessment) natijalariga ko'ra, Finlyandiya o'quvchilari nafaqat yuqori akademik ko'rsatkichlarga ega, balki ijtimoiy va ma'naviy jihatdan ham yetukdirlar. huningdek, Yaponiya ta'lim tizimida ham ma'naviy tarbiya muhim o'rin tutadi. aqtablarda "Jido" (bolalar) va "Seito" (o'quvchilar) tushunchalari orqali o'quvchilarning jamiyatga foydali shaxslar bo'lib yetishishiga katta e'tibor beriladi. atijada, yapon yoshlarida intizom, hurmat va mas'uliyat kabi fazilatlar yuqori darajada shakllanadi. statistik ma'lumotlarga ko'ra, uzluksiz ta'lim jarayonlariga sarmoya kiritgan davlatlarda yoshlarning ijtimoiy faolligi va ma'naviy yetukligi sezilarli darajada oshgan. asalan, Germaniyada yoshlarning 70% dan ortig'i muntazam ravishda madaniy va ijtimoiy tadbirlarda ishtirok etadi, bu esa ularning ma'naviy dunyoqarashini boyitishga xizmat qiladi. zluksiz ta'lim jarayonlari orqali yoshlarning ma'naviy dunyoqarashini rivojlantirish nafaqat ularning shaxsiy kamolotiga, balki jamiyatning barqaror rivojlanishiga ham hissa

qo'shadi. ivojlangan davlatlar tajribasi shuni ko'rsatadiki, ta'lim tizimida ma'naviy tarbiyaga alohida e'tibor qaratish yosh avlodning har tomonlama yetuk bo'lib shakllanishiga olib keladi.

MUHOKAMA

Uzluksiz ta'lim jarayonlari yoshlarning ma'naviy dunyoqarashini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega ekanligi, rivojlangan davlatlar tajribasi orqali aniq ko'rinib turibdi. Bunday jarayonlar, yoshlarni har tomonlama, ayniqsa, ma'naviy va axloqiy jihatdan shakllantirishga qaratilgan. Rivojlangan mamlakatlar, masalan, Finlyandiya va Yaponiya o'zlarining ta'lim tizimlarida yoshlarni nafaqat bilim, balki ijtimoiy mas'uliyat va axloqiy qadriyatlar bilan tarbiyalashni asosiy maqsad sifatida ko'rmoqdalar. Finlyandiya ta'lim tizimi PISA tadqiqotlari asosida o'quvchilarning yuqori darajadagi akademik ko'rsatkichlari bilan birga, ular o'zlarining ijtimoiy ongini va madaniy qadriyatlarini ham rivojlantirganini ko'rsatmoqda. Yaponiya esa, yoshlarning intizom va hurmat kabi ma'naviy fazilatlarini yuqori darajada rivojlantirishda, o'zining ta'lim tizimi orqali sezilarli muvaffaqiyatlarga erishgan.

O'zbekiston, o'zining ma'naviy tarbiya tizimini takomillashtirish uchun muhim qadamlarga ega bo'lgan bir davlatdir. 2019-yilda tasdiqlangan "Uzluksiz ma'naviy tarbiya konsepsiyasi" va 2022-yilda qabul qilingan "Umumiy o'rta ta'lim muassasalarida ma'naviy-ma'rifiy tarbiya tizimini takomillashtirish

chora-tadbirlari" haqidagi qarorlar, yoshlarni jamiyat uchun foydali, ma'naviy va axloqiy jihatdan rivojlangan shaxslar etib tarbiyalashga yo'naltirilgan. Ushbu qarorlar asosida yoshlar o'rtasida vatanparvarlik, ijtimoiy mas'uliyat va shaxsiy kamolot kabi asosiy qadriyatlar shakllanmoqda. Biroq, ma'naviy dunyoqarashni shakllantirishda mavjud tizimning samaradorligini oshirish uchun bir qator muhim chora-tadbirlar amalga oshirilishi zarur. Birinchidan, ta'lim tizimida ma'naviy tarbiyani baholashning ilmiy asoslangan indikatorlarini ishlab chiqish va yoshlarning ma'naviy dunyoqarashini o'lchashni aniq belgilash zarur. Ikkinchidan, uzluksiz ta'lim jarayonlarida ota-onalar, o'qituvchilar va jamiyatning hamkorligini mustahkamlash, yoshlar o'rtasida axloqiy qadriyatlarni kengaytirish uchun zarur. Uchinchidan, ommaviy axborot vositalari va Internetda tarqatilayotgan ma'lumotlar, yoshlarni salbiy ta'sirlardan himoya qilish, ularning dunyoqarashini ijobiy yo'naltirish uchun maxsus dasturlar ishlab chiqish zarurati tug'iladi. Shuningdek, statistik ma'lumotlarga asoslanib, ta'lim tizimida ma'naviy tarbiyaga qaratilgan sarmoya kiritilsa, yoshlarning ma'naviy-axloqiy dunyoqarashi sezilarli darajada yuksaladi. Misol uchun, Finlyandiya va Yaponiya kabi rivojlangan davlatlarda ta'lim tizimining ma'naviy jihatlari rivojlanayotgan davlatlarga nisbatan ancha yuqori ko'rsatkichlarga ega. Bu, O'zbekistonda ham ta'lim tizimida samarali

ma'naviy-axloqiy tarbiya metodlarini qo'llashning zarurligini ko'rsatadi. Umuman olganda, uzluksiz ta'lim jarayonlarining yoshlarning ma'naviy dunyoqarashini rivojlantirishdagi o'rni nihoyatda muhimdir. Ushbu jarayonlar orqali yoshlarni nafaqat bilim, balki yuksak axloqiy qadriyatlar bilan tarbiyalash orqali, ularga jamiyatga foydali shaxslar bo'lib yetishish imkoniyatini yaratadi.

XULOSA

Uzluksiz ta'lim jarayonlari yoshlarning ma'naviy dunyoqarashini shakllantirishda beqiyos ahamiyatga ega. Rivojlangan mamlakatlarning tajribasi, masalan, Finlyandiya va Yaponiya, ta'lim tizimining ma'naviy-axloqiy jihatlari rivojlantirishga qaratilgan yondashuvlarning muvaffaqiyatini ko'rsatmoqda. Ushbu davlatlarda ta'lim nafaqat akademik bilimlarni o'zlashtirish, balki yoshlarni ijtimoiy mas'uliyat, tanqidiy fikrlash, intizom va axloqiy qadriyatlar bilan tarbiyalashga yo'naltirilgan. O'zbekiston ham o'zining ta'lim tizimini takomillashtirish va yoshlarning ma'naviy dunyoqarashini rivojlantirish uchun muhim chora-tadbirlar amalga oshirmoqda. 2019-yilda tasdiqlangan "Uzluksiz ma'naviy tarbiya konsepsiyasi" va 2022-yilda qabul qilingan qarorlar yoshlarni axloqiy jihatdan barkamol shaxslar etib tarbiyalashga qaratilgan. Biroq, bu jarayonlarning samaradorligini oshirish uchun ma'naviy tarbiyani baholashning aniq indikatorlarini ishlab chiqish, ta'lim tizimida uzluksizlikni

ta'minlash va jamiyatning barcha zarur.
qatlamlarini tarbiya jarayoniga jalb etish

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Shohbozbek E. RENEWAL OF THE SOCIAL SPHERE AND STABLE SOCIETY SYSTEM IN THE PROCESS OF REFORMS //American Journal Of Social Sciences And Humanity Research. – 2024. – T. 4. – №. 09. – C. 16-20.
2. Mamirovich I. S. Finlyandiya Va O 'zbekistonda Ta 'Lim Tizimini Sifatini Solishtirma Taxlili //Miasto Przyszłości. – 2022. – T. 29. – C. 347-350.
3. Umarbek o'g'li O. K. et al. YAPONIYA TA'LIM TIZIMI //Journal of new century innovations. – 2022. – T. 17. – №. 3. – C. 34-38.
4. Ikromovna T. O., Sharifjon o'g'li R. Y. O'zbekistonda mavjud ta'lim-tarbiya tizimini rivojlantirishdagi muammolar va ularga zamonaviy yechimlar //Science Promotion. – 2024. – T. 1. – №. 1. – C. 233-244.
5. Muhammadnayimovich Y. D. Uzluksiz ma'naviy tarbiya konsepsiyasi" asosida maxsus maktab-internat o'quvchilarini ma'naviy tarbiyalash //fan, ta'lim va amaliyotning integratsiyasi. – 2023. – T. 4. – №. 3. – C. 1-10.
6. Sharipboyeva M., Zubaydova N. Ta'limda xalqaro tajribalar va o'zlashtirish usullari //international conference on interdisciplinary science. – 2024. – T. 1. – №. 11. – C. 252-255.
7. Kamil K., Adiba I., Ziyoda I. Ta'lim tizimida elektron resurslarning o'rni va ularni ishlab chiqish metodologiyasi //Yosh Tadqiqotchi Jurnal. – 2024. – T. 3. – №. 1. – C. 199-210.
8. Yaxshiyev D. "uzluksiz ma'naviy tarbiya konsepsiyasi" asosida maxsus maktab-internat oquvchilarini ma'naviy tarbiyalash //Бюллетень педагогов нового Узбекистана. – 2023. – T. 1. – №. 4 Part 2. – C. 14-19.
9. Prezidentning O. R. Ma'naviy-ma'rifiy ishlar tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to 'g 'risida. – 2021.
10. Samad o'g'li E. H. Mamlakatimizda ma'naviy-ma'rifiy ishlarni tashkil etilishi va uzluksiz ta'lim tizmi //Ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi. – 2023. – T. 7. – №. 1. – C. 192-197.